תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר נזיקין

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי הוריות

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי הוריות

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-הוריות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
הלכה ג 8
הלכה ה 9
הלכה ו 10
פרק ב 10
הלכה א 10
הלכה ג 10
הלכה ד 11
הלכה ו 11
פרק ג 11
הלכה א 11
הלכה ב 12
הלכה ג 13
הלכה ד 14

פרק א

הלכה א

רבי חגי שאל לחברייא מנין לאוכל ברשות שהוא פטור מה בין סבר שהוא חולין ונמצא שהוא תרומה שחייב מה בין סבר שהוא כהן ונמצא ישראל שפטור פי' דבעבד שאמרו לו מת רבך או מכרך לישראל מנין לנו שהוא פטור א"ל מהוריית ב"ד פי' דאוכל שומן אינו אוכל ע"י היתר שהתירה התורה לאכול שומן דהא א"צ היתר לזה אך מפני שלא מצינו איסור מותר ממילא כמו אכילת פת אינו אוכל ע"י היתר שהתירה לו התורה אבל כלאים בציצית וכדומה כל ההיתר שלו הוא אך ע"י היתר שהתירה לו התורה היתר מכלל איסור וכן שומן אינו אוכל מכח היתר שהתירה התורה. אבל האוכל חלב ע"פ הוריית ב"ד שהורו ב"ד להתיר החלב הרי אוכל רק מכח היתר מכלל איסור ובזה מצינו דפטור מקרבן אבל באוכל חלב ויודע שחלב אסור אך טעה וסבר שהוא שומן דאינו אוכל מכח היתר מכלל איסור דהא יודע שחלב אסור לעולם ושומן מותר לעולם אך טעה וסבר שהוא שומן חייב וע"כ מצינו נפ"מ בין אוכל מכח היתר בין אוכל דבר שא"צ היתר א"כ לפ"ז באוכל תרומה וסבור שהוא חולין דאינו אוכל מכח היתר חייב אבל בת ישראל שניסת לכהן או עבד הנמכר לכהן דאוכל רק מכח היתר שהתורה התירה בפירוש ואילולי שהיה ע"ז היתר בתורה לא היה אוכל ונמצא דאכילתו הוא ע"פ היתר שהתירה התורה היתר מכלל איסור וע"כ כשנתודע לו שאינו בכלל היתר הזה וטעה שסבר שהתורה התיר אותו ובאמת לא התירה אותו פטור כמו באוכל חלב ע"י שסבר שהותרה לו החלב ע"פ הוריית ב"ד שהתירו לו מכלל איסור ונתודע לו שטעות הוא ואינו בהיתר מכלל איסור שפטור:

וכי יש זדון לשגגה אצל יחיד בהוריית ב"ד פי' דקשה להגמ' דלמה נקט ועשה שוגג דפשיטא דבשוגג הוא דחיובא דקרבן לא הוי אלא בשוגג דכי יש זדון שיהא נחשב לשגגה אצל הוריית ב"ד ליחיד דהא דנקט בסיפא דביחיד שידע שטעו ב"ד דחייב קרבן לאו משום דנחשב זדון לשגגה לענין חיובא דקרבן אלא משום דלא הוי מזיד אלא שוגג גמור משום דסבר דמחויב לשמוע לב"ד כדאיתא בבבלי עיי"ש אבל זדון לא נחשב לשגגה אם כן קשה למה נקט התנא ועשה שוגג ע"פ תיבת שוגג מיותר וליתני סתמא והלך היחיד ועשה ע"פ ואנן ידעינן דבשוגג הוא דהא חיובא דקרבן לא הוי אלא בשוגג [והא דגרסינן וכי יש זדון לשגגה ליחיד ולא גרסינן סתם וכי יש זדון לשגגה אצל הוריית ב"ד ותיבת ליחיד דנקט הוא משום דבמתני' בה"ה גבי ציבור נקט התנא דבידעו הציבור שטעו ב"ד ועשו הרי אלו פטורין מקרבן משום דחשיב מזיד וגבי יחיד במתניתין דידן נקט התנא

דחייב קרבן משום דחשיב שוגג האם הזדון נחשב לגבי יחיד לשוגג בתמיה אלא ע"כ דמיירי שטעה וסבר דמצוה לשמוע ד"ח כדאיתא בבבלי אם כן שוגג הוא ע"כ קשה למה מזכיר התנא כלל תיבת שוגג] ע"ז משני ר"א בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעין ב"ע יושב לפניהן וכדמסיק מה אנן קיימין אם ביודע כל התורה ואינו יודע אותו הדבר אין זה שמעון ב"ע ואם ביודע אותו הדבר כו' אלא כי אנן קיימין ביודע כל התורה וביודע אותו הדבר אלא שהוא כטועה לומר תורה אמרה אחריהם אחריהם ואם בטועה לומר התורה אמרה אחריהם אחריהם אין זה שמעון ב"ע כהדא דתני יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל כו' יכול תשמע להם ת"ל ללכת ימין יגו' שיאמרו לך על ימין ימין כו' אלא ע"כ מיי כדון ר"י בשם ר"א לפי שבכל מקום שוגג פטור ומזיד חייב וכא אפילו מזיד פטור ר"ל ממלקות מפני שתלה בב"ד דהא אין מי בעולם שיתרה אותו דהא הורו ב"ד להיתר וא"כ לא שייך כאן מלקות ע"כ הוי המזיד הזה כשוגג משום דלא שייך בי' דינא דמזיד לפ"ז נמצא דבסיפא הוי מזיד ואך הזדון הוא כמו שגגה ולפ"ז הנפ"מ בין הרישא להסיפא בין שוגג למזיד דאם עשה בשוגג פטור מפני שתלה בב"ד אבל במזיד חייב קרבן משום דלא תלה בב"ד וע"כ מדייק התנא ונקט ועשה שוגג משום דזהו הנפ"מ בין הרישא להסיפא דברישא הוי בשוגג ובסיפא הוא במזיד. ומצאתי בפי' תוס' הרא"ש ז"ל במס' הוריות דמפרש הירושלמי לפי שבכ"מ שוגג פטור ומזיד חייב ר"ל במלקות וכאן אפילו מזיד פטור ממלקות משום דאין מי שיתרה אותו הילכך אף לענין זה חשוב כשוגג כיון דלכ"ע הוי היתר וגזה"כ הוא כי היכי דרבים מביאין ע"פ הוראתם ליחיד נמי חשיב הוראה שגגה עכ"ל ז"ל עיי"ש. והוא מסתייע לפירושיני בע"ה ועיין בה"ה בפרקין ותראה שכן האמת:

הברייתא בשם שמואל יחיד משלים לרוב ציבור היא מתניתא אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפ"ע מביא כשבה או שעירה. כן מוגה בירושלמי הנדפס אצל הבבלי דס"ל לשמואל דיחיד שעשה בהוריית ב"ד חייב ומפרש להמתניתין דמיירי ביחיד שמשלים לרוב הציבור וקמ"ל מתניתין דיחיד מכריע לרוב ובמס' פסחים דף פ' איכא פלוגתא אם יחיד מכריע את הציבור לרוב] ור"י ס"ל אפילו יחיד שעשה בהוריית ב"ד פטור ופריך הגמ' וקשיא לשמואל דנמצא דכל יחיד מתכפר בב' חטאות דהא אח"כ כשנשלם לרוב. הפר דב"ד מכפר א"כ נמצא דנתכפר בב' חטאות ע"ז משני ר"ז בשם שמואל היחיד תולה אכלו רוב הב"ד מביאין אכלו מיעוט היחיד מביא ועכשיו מביא הגמ' הברייתא כל הורייה שב"ד מביאין פר אין היחיד מביא כשבה או שעירה כו' שמואל מפרש להברייתא כפשוטו אכלו רוב הואיל וב"ד מביאין פר אין היחיד מביא כשבה או שעירה

אכלו מיעוט הואיל ואין ב"ד מביאין פר היחיד מביא כשבה או שעירה אבל לר"י דס"ל דיחיד שעשה בהוריית ב"ד פטור ג"כ פתר בהוריית ב"ד הורו ב"ד לעקור את כל הגוף הואיל ואין ב"ד מביאין פר כצ"ל וכן הגיה הפ"מ ז"ל ומוכרח היא נמצא דלשמואל הנפ"מ בין רוב למיעוט ולר"י דאין נפ"מ בין רוב למיעוט הוי הנפ"מ בהיאך היה הוראת ב"ד גופיה. שמואל פתר מתניתא עדיין אני אומר מיעוט הקהל שעשו חייבין שאין ב"ד מביאין פר עליהן בהורייה ע"כ חייבין בשגגת מעשה אבל רוב הקהל אין חייבין על שגגת מעשה דהא בהורייה ב"ד מביאין פר עליהן [הברייתא הזאת מובא בבבלי דף ג' ע"ב] ע"ד דשמואל ה"פ דמיעוט הקהל ה"א דחייבין משום דבהורייה ג"כ חייבין היחידין דהא לא נפטרו בפר דב"ד אבל ברוב ה"א דפטורין על שגגת מעשה דהא בהורייה פטורין ג"כ. אבל לר"י ע"כ מפרש דמיעוט הקהל שעשו הו"א דחייבין על שגגת מעשה הואיל ובהורייה אין הב"ד מביאין פר והם ג"כ פטורין ע"ז קשה בשלמא לשמואל ניחא דלפיכך ה"א להחמיר על היחידין בשגגת מעשה הואיל ובהורייה ג"כ חייבין יותר מן הרוב א"כ ילפינן חיובא מחיובא משא"כ לר"י קשיא דהאיך שייך למימר דלפיכך חייבין היחידין בשגגת מעשה הואיל ואין ב"ד מביאין עליהן פר בהורייה מאי חומרא הוא בהיחידין הא אדרבה קולא היא דאפילו ב"ד אין מביאין פר בהורייה והם ג"כ פטורין וברוב לכל הפחות ב"ד מביאין ונשאר בקושיא מתניתא פליגא על שמואל נפש כי תחטא וגו' הרי אלו מיעוטין דהתולה בב"ד פטור ושם מפורש נפש אחת דפטור בהוריית ב"ד וקשיא מהאי ברייתא על שמואל:

הלכה ב

הפריש חטאתו נתחרש או נשתמד או שהורו ב"ד לאכול חלב ר"י אמר נדחית חטאתו רשב"ל אמר לא נדחית חטאתו ריבר"ב אמר ר"א מחליף שמועתי' דלא אתא מילתיה דר"י פליגא על מילתי' כו' ובירושלמי במס' גיטין ר"פ מ"ש גרסינן מחלפי' שיטתיה דרשב"ל דאיתפלגון נתחרש או נשתטה או שהורו ב"ד לאכול חלב ר"י אמר נדחית חטאתו רשב"ל אמר לא נדחית חטאתו בשלמא דר"י אדר"י לא קשיא דשאני קורדייקוס דכישן דמי אבל מרשב"ל ארשב"ל קשיא נהי דס"ל דקורדייקוס כשוטה דמי הא בשוטה גופיה לא נדחית חטאתו כיון דהפרישו כשהיה חלים והירושלמי קיצר כאן וסמך על הא דגיטין הנ"ל כדרך הש"ס הזה וביחוד בסדר הזה. וע"כ דהירושלמי מפרש הא דלא נדחית חטאתו הוא דמקריבין אפילו כשהוא שוטה דל"ל כשישתפה משום דבע"ח נדחין וע"כ דמקריבין אותו אפילו כשהוא שוטה ולא נדחה מעולם. וע"כ מחלפי שיטתיה דרשב"ל וע"כ מיחלף שיטתיה דר"י ודרשב"ל. ע"ז קאמר הגמ' ר"ח ור"א חד מחליף וחד אמר

כאהן תניא דלא מחליף ולא קשיא ליה מר"י אר"י דגוסס או דלא שמיע ליה הא דר"ח ב"א בשם ר"י הא דגוסס או דס"ל דגוסס לא דמי לשוטה. ומרשב"ל ארשב"ל לא קשיא ליה דכמו דס"ל גבי קורדייקוס לכשישתפה ה"נ ס"ל גבי חטאת דלא נדחית חטאתו לכשישתפה משום דבע"ח אינן נדחין וע"כ דהכי הוא דאל"כ מה נעשה בהא שהורו ב"ד לאכול החלב דס"ל לרשב"ל דלא נדחית חטאתו וע"כ הוא דלאחר שיחזרו בהם ב"ד דהא קודם שחזרו ב"ד אי אפשר להקריבו דמי מקבל מידו וע"כ לאחר החזרה ובע"ח אינן נדחין ה"נ בשוטה לכשישתפה. וע"ז מסיק מאן דמחליף דס"ל דע"כ מקריבו בשעה שהוא שוטה לית ליה באילן קושייה כמ"ד לא נדחית חטאתו מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזרו בהם ב"ד וע"כ דבע"ח אינן נדחין ל"ל להאי מ"ד כן אלא כשהיה כהן עובד עבודה והקריב וכיפר כן ס"ל להאי מ"ד דמחליף דע"כ הא דס"ל לרשב"ל דלא נדחית חטאתו הוא דכשהקריבו בשעה שהוא שוטה ובשעה שהורו ב"ד דמותר לאכול חלב והקריבו ס"ל לרשב"ל דלא נדחית חטאתו וחשיב שפיר חטאת. ולא חולין בעזרה וכיפר ביה וכשחזרו ב"ד א"צ להביא קרבן אחר משום שכבר כיפר ע"ז פריך הגמ' היה שמעון ב"ע מי מקבלה הימנו דהא מוקמינן לעיל גבי הורו ב"ד וידע אחד מן התלמידים שטעו דחייב בקרבן וכשהפריש קרבן צריך להיות נדחה דמי מקבלה ממנו והוי נדחה דהא מי יקבל מידו וע"כ דמקריבו לאחר שיחזרו בהם ב"ד וע"כ דאתיא כמ"ד לא נדחית חטאתו משום הוריית ב"ד דס"ל ע"כ להאי מ"ד דלא נדחית חטאתו דבע"ח אינן נדחין:

תולדות הורייה כהורייה פי' אם התולדה שיצא מהורייה הוי כהורייה או לא כדמסיק אכלו ציבור חלבים והפרישו קרבנותיהן ואח"כ הורו ב"ד לאכול חלב וממילא לא יתקבל הקרבן לא שאכלו הציבור על פיהם אלא דנתבטל הקרבן אם דמי כמו שעשו ע"פ המעשה דאכילה ועשו הגוף עבירה ע"פ דכיון דנתבטל הכפרה על העבירה ע"פ הוי כמו שעשו גוף העבירה ע"פ או דילמא לא דמי לגוף המעשה ולרבותא נקט כשהפרישו קרבנותיהן ונדחה ע"פ אפ"ה אין תולדות הורייה כהורייה:

ב' הוריית בעבירה אחת ר"ל דשתיהן הוי של חייבי כריתות וחזרו בהם בנתים ואח"כ חזרו והורו והוי ב' הוריית בעבירה אחת. וכדמסיק אכלו רוב ושחטו רוב דקרבנן שוה ומצטרף כדאיתא בבבלי (דף ג' ע"א) ע"ז מסיק ע"ד דר"מ דס"ל דאפילו בשעשו לאחר שחזרו נמי חייבין דלא נתבטל בחזרתן חייבין אחת וע"ד דר"ש דס"ל דבעשו לאחר שחזרו פטורין דנתבטל ההוראה ע"כ בשחזרו הוי הורייה שני' אכלו מיעוט בראשונה ומיעוט בשני' ע"ד דר"מ חייבין דהא לא נתבטל והוי חדא הוראה ע"ד דר"ש הוי ב' הוריות וההיא פלוגתא דר"מ ור"שמובא בת"כ בפרשתא ז' ומובא בפ"מ ז"ל בסמוך ע"ז אמר ר"ז

ושהות ביניהון ע"ד דר"מ עד שישמע ואם לאו לא נתבטל ההורייה ע"ד דר"ש עד שישפע ובהנדפס אצל הבבלי גרסינן עד שישמע ממש:

הלכה ג

ולא נמצאת עוקר כל שם שומ"י כנגד יום בשאמרו הלילה מותר והיום אסור ולא נמצאת עוקר כל שם שחיטה הפ"מ ז"ל מגיה הושטה וקשה להבין ונראה לפענ"ד דבאמת הפירוש הוא עפ"מ דגרסינן בבבלי (דף ד ע"ב) בעי ר"ז אין שבת בשביעית מהו במאי טעו בהדן קרא בחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת מי אמרינן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דילמא כיון דקא עקרין ליה בשביעית כעקירת הגוף דמי ע"כ. ומובן האיבעיא דר"ז דמיבעיא ליה אם העקירה בזמן חשוב כקיום מקצת וביטול מקצת כיון דמתקיים בזמן אחר או דילמא כיון דבזמן הזה נעקר לגמרי חשוב כעקירת כל הגוף ועפ"ז מובן היטב כיון דקמשני בשומ"י בשאמרו הלילה מותר והיום אסור והא הוי עקירת הזמן דבלילה לא שייך כלל שומ"י ע"ז פריך לפ"ז לא נמצאת עוקר כל שם שמיטה ר"ל שנת השמיטה וכדי להגדיל הקושיא מביא הא דשנת השמיטה דהוא כל שנה תמימה כיון דקאמרת דבשומ"י בשאמרו הלילה מותר והיום אסור והוי עקירה בזמן א"כ כמו כן בשעקרו שנת השמיטה דהוא הזמן לא נמצאת עוקר כל שם שבת בשמיטה וקשה האיך קמוקמית המתניתין באוקימתא הזאת ובודאי יש אוקימתא אחריתי ע"ז משני שמואל בר אבא אמר כשאמרו אמה מותרת וב' אמות אסורות פי' דלקמן בסמוך מביא הגמ' הא דשמואל בר אבא להביא ראיה דעקירה בזמן לא חשיב עקירה דשמואל בר אבא אמר כשאמרו אמה מותרת ר"ל דאמה הראשון דאצל רשות היחיד מותר להוציא מן רה"י לתוכו לר"ה וב' אמות מותרות ונמצא דהוי עקירת המקום דהא במקום הזה מותר הוצאה לגמרי ואעפ"כ לא חשיב עקירת הגוף כיון דנתקיים בב' אמות עי' בסמוך דגרסינן הרי עקרת שם כל אותו אמה ותימר אין כאן עקירת הגוף וכא אין כאן עקירת הגוף ר"ל דזמן לא הוי ג"כ עקירת הגוף דזמן ומקום שוה. עי' בסמוך והיינו דמביא כאן על הקושיא ולא נמצאת עוקר כל שם שמיטה ההוא דר"ש ב"א. ודע דאיבעיא דר"ז בבבלי הנ"ל היא דלא ס"ל בהא דשומ"י כהאי אוקימתא דאמרי זבה לא הוי אלא ביממא אלא כאידך שנויא שם ע"ש בסוגיא:

אמר ר"ש בר רב יצחק כשאמרו גרוגרות מותרת ב' גרוגרות אסורה א"נ כשאמרו הוצאה אסורה הכנסה מותרת [כדאיתא בבבלי] כצ"ל וחסרון דמוכח הוא ע"ז קאמר ואתיא

כמ"ד הכנסה והוצאה אחת היא ברם כמ"ד הכנסה והוצאה שתים הן ולא נמצאת עוקר כל שם הכנסה:

רבב"ח בעי כזית היום וכשתי זיתים למחר דהא בגרוגרות מותרות וב' גרוגרות אסורות לא הוי עקירת הגוף משא"כ בשאמרו דבכזית ג"כ אסורה אך ביום הזה כזית מותר נמצא דעוקר הזמן ופשוט הגמ' מהא דנביא ומדיח דלא הוי עקירת הגוף וכא אין כאן עקירת הגוף. ר"מ שמע לה מן דבתרה פי' הגם דיש לפשוט האיבעיא הזאת מרישא דמתניתין מאוקימתא דמוקמינן למתניתין דשומ"י כנ"ל שמע לה מן דבתרה מסיפא דמתני' דהוצאה מן מה דמביא לעיל מהסיפא לחזק האוקימתא דשומ"י מהא דשמואל בר אבא דמפרש לסיפא דמתניתין גבי הוצאה:

הלכה ה

לית הדא פליגא על רשב"ל דמר (רשב"ל) ר"א בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון ב"ע יושב לפניהן ומזידין ועשו שוגגי פי' דבמשנה הראשונה דר"פ גרסינן הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד שהוא ראוי להוראה וכו' הרי זה חייב מפני שלא תלה בב"ד וחייב קרבן. ובמשנה הזה גרסינן שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין מקרבן משום דהוי מזיד ומזיד לאו בר קרבן הוא וקשה הנך מתניתא אהדדי בשלמא בלא רשב"ל ניחא משום דמשנה הראשונה דתני וידע שטעו ואעפ"כ עשה שוגג משום דטעה וסבר מצוה לשמוע ד"ח כדאיתא בבבלי משא"כ במתני' דידן דתני מפורש ועשו מזידין ומזיד לאו בר קרבן הוא ע"כ פטורין אבל לר"א בשם רשב"ל דמוקי מתניתין דר"פ דהתלמיד הוא כגון שב"ע וידע שאסור לשמוע ד"ח במקום שטעו על שמאל שהוא ימין כדאיתא לעיל ומ"מ חייב בקרבן משום דנחשב הזדון לשגגה כדמסיק ומזידין ועשו שוגגין ר"ל אע"פ שמזידין מ"מ עשו שוגגין וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוריית ב"ד הוא לישנא דלעיל בר"פ וע"ז מוקי ר"א בשם רשב"ל כגון שב"ע והזדון נחשב לשגגה משום דהמזיד הזה פטור ממלקות משום דליכא מי שיתרה אותו כדאיתא לעיל [ועיי"ש בדברינו] א"כ קשיא מתניתין דידן דתני שוגגין ועשו מזידין פטורין מקרבן אמאי פטורין מקרבן מ"ש ממתניתין דר"פ דהזדון הזה נחשב לשגגה משום דליכא בי' התראה למלקות וכהס"ד דהכא גבי ציבור מיירי נמי דהציבור קבלו ההורייה דב"ד אך שיודעים שטעו ב"ד א"כ ליכא ביה התראה למלקות. ע"ז משני חברייא בשם רשב"ל בשלא קיבלו רוב הציבור עליהן ר"ז בשם רשב"ל בשבעטו אח"כ בההורייה וע"כ הוי זדון גמור משום דאיכא ביה התראה למלקות מה מפקא מביניהון קיבלו עליהן וחזרו ובעטו ע"ד דחברייא כיון שבעטו פטורין צ"ל חייבין. וע"ד דר"ז כיון שבעטו פטורין וכ"כ בפ"מ ז"ל דנתחלף בספרי

הדפוס וטעות דמוכח הוא ועי' סוגיא הזאת מבואר יפה דברינו בפ"ק בהא דר"א בשם רשב"ל מתניתא כגון שב"ע:

הלכה ו

אע"ג דר"י אומר שבט אחד גורר כל השבטים מודה והוא שתהא הוראה מלשכת הגזית כן הגי' בפ' כ"צ וה"פ אע"ג דלר"י לא בעינן כל ישראל אלא אפילו שבט אחד מ"מ מודה דבעינן דההורייה תהא מלשכת הגזית דהוא ב"ד הגדול של כל ישראל:

מני אמרו לו כר"י. פי' דקשה להגמ' הא הוי שיטתי' דר"י דהא ר"י הוא דס"ל דאין ק"צ חלוק ע"ז משני ריבר"ב בשם ר"י דאין ה"נ דמקשין ליה משיטתי' גופי':

פרק ב

הלכה א

מתניתין. הורה כהן משוח לעצמו כו'. הק' בתוס' ז"ל גבי מזיד ועשו שוגג היכי הוי שוגג בלא הורייה אי אכיל בשתיקה הא מאחר שאינו מורה לאחרים כי אם לעצמו מה לי בשתיקה מה לי בדיבור ע"ש ומוכרחין ע"כ למימר דהגיד בדיבור שההורייה היה במזיד וכן גבי שוגג ועשה מזיד דהגיד בפה שחוזר מן ההורייה זאת ואעפ"כ עשה מזיד אבל אם שתק ועשה במזיד ע"פ הוראה הזאת חייב בקרבן כמו ברפ"ק בתלמיד שיודע שטעו ב"ד ועשה ע"פ דחייב קרבן ביחיד וכן בציבור חייבין כשקבלו ההורייה ולא בטלוה אע"פ שעשו מזיד לשיטת הירושלמי לעיל בפ"ק הלכה ה' עיין בדברינו שם:

הלכה ג

ר"י בעי קומי ר"ז מה כרבי אין משיח בל"ס שתיבת אין מקומו קודם כרבי והכצ"ל מה אין כרבי משוח בשגגת מעשה היא ואין כרבנן בהעלם דבר הוא. ומשמע מלשון זה דר"י הוא דמקשה כמאן אתיא מתניתין אין כרבי קשיא אם כרבנן קשה ובאמת אין זה קושיא דהא שפיר אתיא כרבי ע"ז בא ר"ה ומפרש דברי ר' ירמי' לא דמקשה אלא דמבעיא ליה וצריכה ליה אם המתניתין אתיא כרבנן אם נוכל לפתור המתניתין דאתיא גם כרבנן אע"ג דלא תני גבי משוח דבעינן העלם דבר עם שגגת מעשה וקאמר ר"ה ומפרש דברי ר"י על (דרבנן) רבנן נצרכה [ר"ל דמבעיא ליה כלשון הירושלמי בכ"מ] אם אתיא מתניתין כרבנן שלא תימר משוח וע"ז רבי אומר בשגגת מעשה ורבנן אמרו בהעלם דבר ע"כ מיבעיא ליה אם אתיא המתניתין דוקא כרבי משום דלא תני גבי העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח או דאתיא כרבנן זהו איבעיא דר' ירמי' מר"ז ע"ז השיב לי' ר"ז א"ל ולמה [כן הגי' הנדפס אצל הבבלי] בגין דלא תנינן משוח ר"ל גבי העלם דבר עם שגגת המעשה

והא קדמייתא לא תנינן משיח לעיל בה"ב גבי בע"ז עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת לא תני וכן המשיח ועכ"ז משיח בכלל כן ה"נ משיח בכלל ואתיא מתניתין אפילו כרבנן:

הלכה ד

ולית סופיה דרבי דרש מעיני מעיני דלא כן מנ"ל היחיד והנשיא והמשיח כו' אר"ח קומי ר"מ ולית סופיה דרבי דרש מעיני מעיני א"כ קשיא למה לא יליף ג"כ דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת ע"ז השיב לי' מה את בעי מרבי רבי כדעתיה דאמר משיח בשגגת מעשה הוא ואין כתיב זדון לשגגה ליחיד אלא בבית דין בלבד פי' דהיכי יכול למילף דבעינן שוגג שזדונו בכרת גבי הורייה כמו גבי הורייה דע"ז דזדונו בכרת ז"א דהא גבי ע"ז לעולם כשעשו בזדון חייב כרת משא"כ בשאר מצות דהא גבי משוח בע"ז דהוא במעשה לחוד ע"כ אם הזיד במעשה חייב כרת לעולם משא"כ משוח גבי שאר מצות משכח"ל אפילו הזיד במעשה ג"כ אינו חייב כרת אלא קרבן כגון לבתר הורייה דהא רבי רחמנא גבי הוריית ב"ד דאפילו בשהזיד במעשה ג"כ חייב בקרבן כשוגג דגזה"כ הוא דעשו זדון לשגגה אצל הוריית ב"ד כדאיתא לעיל ברפ"ק עי' בדברינו ברפ"ק בד"ה וכי יש זדון לשגגה עיי"ש מה שמבואר בשם הרא"ש ז"ל והיא מגזה"כ בבבלי דף ב' ע"ב וכיון דהוריית כה משוח רבי רחמנא מגזה"כ דהוי דינו ממש כהוריית ב"ד ע"כ גזה"כ הזה הוא גם על הוריית כהן משוח ג"כ ולשיטת הירושלמי אין נפ"מ בין יחיד לציבור בזה בשוגג ועשה מזיד ועיין בפ"ק ה"ה בדברינו ומה שהזכיר יחיד הוא לישנא דלעיל ועיין לעיל בדברינו ה"א ד"ה מתניתין ע"כ לא מצי למילף זדונו בכרת ושגגתו בחטאת מן ע"ז. כן נמי שאר מצות דהא בשאר מצות משכח"ל דאף זדונו בחטאת ואי דיליף לה מן ע"ז ה"א מהמשוח אצל ע"ז זדונו בכרת. אף משוח בשאר מצות זדונו בכרת. ובאמת אין זדונו בכרת. ומזה ג"כ ראיה גדולה לדברינו ברפ"ק:

הלכה ו

מעתה לא יטמא בצרעת שאינו ראוי לבוא בקלות צריך לומר בדלות:

פרק ג

הלכה א

א"ל ובחדא ידא מטפחין א"ל לאו ט"ס יש בכאן דמובא תיבת לא כמה פעמים שאין להם מובן. ובמס' סנהדרין בפ"ב גרסינן אלא ב' פעמים דאין להם מובן התיבת אלא ובל"ס שצ"ל א"ל והוא ר"ת אמר ליה וטעה המדפיס והדפיס אלא במס' סנהדרין ובכאן לא ובאמת הוא א"ל בר"ת וה"פ ובחדא ידא מטפחין א"ל לאו א"ל אין בן לקיש ר"ל

דשאל ר"י נשיאה מר"י היכן הוא בן לקיש לא א"ל. ר"ל דלא רצה להגיד ולגלות ליה היכן הוא א"ל אנא מפתחה ר"ל דרוצה אני להוציאו לחפשי כיון ששמע ר"י כן גילה ליה א"ל בדא דמיגדלא:

הלכה ב

חטאו בספק מ"ד משום שהגדולה מכפרת כשם שהיא מכפרת על הודאי כן מכפרת על הספק מ"ד אין חטאו וידיעתו שוין אין חטאו וידיעתו שוין בתמיה דהא קי"ל דאשם תלוי הנשיא חייב כהדיוט לעיל בפ"ב ה"ז במתניתין ע"כ לא שייך למימר אין חטאו וידיעתו שוין חטאו עד שלא נתמנו משנתמנו עברו ר"ל דחטאו ג' פעמים קודם שנתמנה ומשנתמנה וכשעבר ונודע על כולם לאחר שעבר. מ"ד משום שהגדולה מכפרת כפרה גדולה על הראשון הוא על מה שחטא קודם שנתמנה אע"פ שלא ידע בשעת גדולתו מן זה החטא שחטא קודם אעפ"כ מכפר ולאפוקי מהא דרבי מתניה בסמוך וחייב על השני ועל השלישי ר"ל על מה שחטא משנתמנה וכשעבר מ"ד אין חטאו וידיעתו שוין והכא שוין החטא הראשון עם השלישי אבל השני שוה להראשון וחייב על הראשון והשלישי יפטור מן השני וכן בחטא בשמיעת קול כו' למ"ד שהגדולה מכפרת הכא מכפר אבל למ"ד משום שאין חטאו וידיעתו שוין הכא שוין דהא הנשיא חייב בזה כמו הדיוט וכההיא דחטאו בספק:

אמר רבי מתניה לעולם אין הגדולה מכפרת עד שתיוודע לו גדולתו צ"ל בגדולתו ר"ל שאין הגדולה מכפרת אלא א"כ נתודע לו בגדולתו שחטא קודם שנתמנה אבל אי לא נתודע לו מזה עד שעבר אין הגדולה מכפרת ופליג על ההיא דלעיל דקאמרינן דלמ"ד שהגדולה מכפרת כפרה גדולה על הראשון וחייב על השני ועל השלישי ז"א אלא דאין הגדולה מכפר עד שיתודע ליה בגדולתו:

(**דף טז ע"א**) **מ"ט דר"מ משוח מה ת"ל כהן כו' אמר ר' הילא כל מדרש ומדרש כענינו.** הסוגיא הזאת איתא במס' מגילה בירושלמי פ"ק ה"י הק"ע ז"ל מגיה קודם הייתי אומר קמא או אילו נאמר כהן ולא נאמר משיח הייתי אומר כו' מלבד שקשה להבין הפי' איני מבין האיך היה כלל הוא"מ דיאמר כהן ולא יאמר משיח הלא בברייתא מפורש אי כהן יכול מרובה בבגדים ת"ל משיח ונראה לפענ"ד דה"פ ובמקום דגרסינן או אילו נאמר כהן ולא נאמר משוח הגי' להיפך או אילי נאמר משוח ולא נאמר כהן והוא דמתחלה קאמר אילו נאמר משוח ולא נאמר כהן הייתי אומר כך ואח"כ אומר עוד אופן או אילו נאמר משוח ולא נאמר כהן הייתי אומר כך ועל ב' אופנים קאמר דצריך לכתוב כהן ולא אתא לרבות מרובה בגדים ומתחלה קאמר אילו נאמר משוח ולא נאמר כהן הייתי אומר

דקרא מיירי בכל המשוחים בשמן המשחה ומי שנמשח בשמן המשחה ל"ש כהן ולא שנא מלך ולעולם כהגירסא במסכת סנהדרין [ומדויק תיבת עולם] על העלם דבר מביא פר ועל שגגת מעשה מביא שעיר דכיון דשוין תרווייהו בפרשה זאת שיצאו מכלל יחיד לענין פר העלם דבר ממילא שוה משיח לנשיא גם בפרשה השני דהוא בשעיר על שגגת מעשה כדאיתא בת"כ פ' ויקרא פ"ב עיי"ש והיינו דקאמר לעולם המביא על העלם דבר פר הוא דמביא על שגגת מעשה שעיר הוי צריך שיאמר כהן לאשמועינן דכהן משיח דוקא שייך לפרשה זאת דהוא פר העלם דבר ולא נשיא שהיא על שגגת מעשה וממילא כהן אינו בשגגת מעשה כמלך וקאמר עוד אופן אחר או אילו נאמר משוח ולא נאמר כהן הייתי אומר דהקרא קאי דוקא על המלך המשיח אבל כהן משוח כלל לא ואינו מביא על העלם דבר פר ודוקא במלך מיירי הקרא והפרשה שנאמר מיוחד על המלך הוא על שגגת מעשה וכדגרסינן במס' מגילה הנ"ל א"ת כבר קדמה פרשת המלך הייתי אומר על העלם דבר מביא פר ועל שגגת מעשה מביא שעיר ר"ל דתרווייהו צריכי הפרשה שנאמר מיוחד על המלך הוא על שגגת מעשה והמקרא הזה הוא על פר בהעלם דבר והוי מוקמינן דוקא במלך משום דמצינו דחלקו הכתוב בשגגת מעשה אבל כהן משיח כלל לא הוי צריך שיאמר משיח וצריך שיאמר כהן דאילו לא כתיב כהן היה לטעות ב' טעותים ולאוקמי הפרשה הזאת על מלך לחוד או משום דחלקו הכתוב גבי שגגת מעשה או דכהן נמי כמלך גבי שגגת מעשה דהוי אמינא דבהעלם דבר מביא פר ושגגת מעשה שעיר תלי זב"ז ע"כ כתיב כהן:

ר' יצחק שאל אף בשאר כל הדברים כן כו'. שייך הסוגיא הזה הכא משום דתני במתניתין ומחזירין את הרוצח ע"כ נקט הכא כל הסוגיא עד המסקנא ועיקרה הוא במס' תרומות פ"ח עיי"ש:

הלכה ג

כ"ג מקריב אונן ולא אוכל דברי ר"מ ר"י אומר כל אותו היום. ר"ש אומר גומר כל העבודה בין ר"מ ור"ש חדא בין ר"י ור"ש חדא בין ר"מ לר"י הכנסה ר"ל דהת"ק ס"ל דאם היה בחוץ לא היה נכנס כלל לעבודה אך אם הוא בפנים מותר להקריב ור"י ס"ל דכל היום רשאי להקריב והכוונה אפילו אם היה בחוץ מותר לכנוס דכל היום הזה כשר לכנס לעבודה ור"ש ס"ל דוקא כשאירע לו כשהוא עומד באמצע העבודה אז מותר לגמור אבל כשלא היה עסוק בעבודה אסור אפילו כשהוא בפנים ור' יעקב בן דסאי מוסיף דאף מפסיק ביניהן ר"מ אומר היה בפנים היה יוצא לבתר שגמר העבודה הראשונה ואם היה בחוץ מותר לכנוס לעבודה הראשונה ור"י אומר היה בפנים לא היה יוצא כל היום

היה בחוץ נכנס ונתחלף בדפוס תיבת לא שמקומו אצל היה יוצא ונדפס אצל היה נכנס וטעות דמוכח הוא ור"ש ס"ל דגומר את כל העבודה שבידו בשעת מעשה אבל אם לא היה עבודה בידו אינו נכנס כלל:

ר"י בר"ב בשם ר"ה מתני' לרשב"ל כן הגי' במס' סנהדרין פ"ב ה"א ומן המקדש כו'. פי' מילתא אחריתי תני לה ולא שייך להא דלעיל ר"י אומר לא היה יוצא מן המקדש שנאמר ומן המקדש לא יצא יצא אינו חוזר כן הגי' במס' סנהדרין עיי"ש. לפי שזה מכפר וזה מתכפר כו' וזה דוקא גבי כפרה ומסיק הגמ' לענין נדבה נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודם שהוא בכלל כל המקודש כו' נדבת ציבור ונדבת נשיא הגם דנדבת ציבור דהוא קיץ למזבח תדיר לגבי נדבת נשיא אך מפני כבוד המלך נדבת נשיא קודם וקמבעיא ליה נדבת משוח ונדבת ציבור מי קודם דבזה יש לומר דנדבת ציבור קודם מפני שכל התדיר מחבירו. וי"ל שנדבת משוח קודם משום שקודם לציבור בכפרה והוי כמי דאמרינן בעלמא דשוחט את העולה במקום החטאת כדי שלא לפרסם את החטאים ע"כ מקדמינן תמיד המשיח בנדבתו לפני הציבור כמו דמוקדם בכפרה ואין להקשות הא המשיח קודם לנשיא ונשיא קודם לציבור לא כ"ש שהמשיח קודם לציבור ז"א דהא דהנשיא קודם לציבור הוא מפני כבודו של מלך שכבודו הוא יותר מכ"ג כדאיתא בפי' אלו נאמרין דכה"ג נותן הס"ת למלך עיי"ש אבל לענין הקדושה המשיח קודם ולפיכך המשיח קודם למלך ודו"ק:

הלכה ד

היה שם פר ע"ז ושעיר הבא עמו וחטאת אחרת פר קודם לשעיר שעיר קודם לחטאת אחרת וחטאת אחרת קודם לפר האיך עבידא ר"ל האיך יעשה ע"ז אמר ר' יוסי מכיון שהשעיר מחוסר זמן לפר ר"ל כיון דהשעיר בא עם הפר בקרבן אחד הוי השעיר מחוסר זמן לפר אם יקריבנו קודם הוי כמחוסר זמן ולאו בר הקרבה הוא ע"כ אי אפשר לאקדומי לחטאת אחרת דהא תלוי בהפר ע"כ חטאת אחרת קודם להפר והשעיר אחריו: